

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมที่ปฏิบัติและคาดหวังในการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี สรุปผลและการวิจัย อภิปรายผล การวิจัย และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาปัญหา ในการนิเทศการศึกษา ของศึกษานิเทศก์ ตามความคิดเห็นของ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน
- 2) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทหน้าที่และกระบวนการนิเทศที่ปฏิบัติและคาดหวังในการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ ตามความคิดเห็นของ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน

5.2 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมที่ปฏิบัติและคาดหวังในการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในเรื่องเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการนิเทศ การศึกษาและกระบวนการนิเทศการศึกษา

5.3 วิธีดำเนินการวิจัย

1) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี รวมทั้งสิ้นจำนวน 719 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา ในการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ปฏิบัติในการนิเทศศึกษาของศึกษานิเทศก์

ตามสภาพที่เป็นจริง และคาดหวัง ตามบทบาทหน้าที่และตามกระบวนการนิเทศการศึกษา

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามทั้งหมด 719 ชุด ได้รับคืน 687 ชุด คัดเลือกที่สมบูรณ์ได้ 667 ชุด คิดเป็นร้อยละ 92.76 ของจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS/PC+ ดังนี้

(1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ

วิเคราะห์ โดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

(2) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา ในการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์

วิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(3) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม เปรียบเทียบพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และตามกระบวนการนิเทศการศึกษา ที่ปฏิบัติจริงและคาดหวังในการนิเทศการศึกษานิเทศก์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน Anova, Sheffe' test และ t-test

5.4 สรุปผลการวิจัย

1) สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 4 กลุ่ม คือ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 67.60 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.13 มีระยะในการดำรงตำแหน่ง 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.73 มีวุฒิปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 82.46

2) ปัญหาในการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์

ปัญหาในการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ โดยภาพรวมของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้ง 4 กลุ่ม อยู่ในระดับ "มาก" เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับ "มาก" คือ ด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการนิเทศ และด้านการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา ส่วนที่มีปัญหา "น้อย" คือ ด้านการวางแผน และด้านการประเมินผลและรายงานผล ถ้าพิจารณา ปัญหาเฉพาะของแต่ละด้านแล้วปรากฏว่า

(1) ปัญหาด้านการวางแผน

ศึกษานิเทศก์ขาดการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้รับการนิเทศ ซึ่งมีปัญหาอยู่ในระดับ "มาก" เป็นอันดับแรก ส่วนการวางแผนทำให้การนิเทศการศึกษามิเป็นไปตามความต้องการมีปัญหอยู่ในระดับ "น้อย" เป็นอันดับสุดท้าย

(2) ปัญหาด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการนิเทศ

สื่อและเครื่องมือในการนิเทศไม่เพียงพอกับความต้องการ มีปัญหาอยู่ในระดับ "มาก" เป็นอันดับแรก ส่วนการใช้สื่อและเครื่องมือในการนิเทศการศึกษาทำให้เสียเวลาในการนิเทศ มีปัญหาอยู่ในระดับ "น้อย" เป็นอันดับสุดท้าย

(3) ปัญหาด้านการปฏิบัติการนิเทศ

ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานธุรการมากเกินไปทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอในการนิเทศ มีปัญหาอยู่ในระดับ "มาก" เป็นอันดับแรก ส่วนศึกษานิเทศก์ขาดความรู้และทักษะในการนิเทศ มีปัญหาอยู่ในระดับ "น้อย" เป็นอันดับสุดท้าย

(4) ปัญหาด้านการประเมินผลและรายงานผล

งบประมาณด้านวัสดุอุปกรณ์และพาหนะ เพื่อใช้ในการวิจัยไม่เพียงพอ มีปัญหาอยู่ในระดับ "มาก" เป็นอันดับแรก ส่วนศึกษานิเทศก์ไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ที่มีปัญหาอยู่ในระดับ "น้อย" เป็นอันดับสุดท้าย

3) การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ และตามกระบวนการนิเทศที่ปฏิบัติจริงและคาดหวังในการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ ตามความคิดเห็นของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ปรากฏดังนี้

(1) ผลการเปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงกับความหวังในแต่ละกลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งภาพรวมและรายด้าน

(2) การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริง ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้ง 4 กลุ่ม ปรากฏว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณา เฉพาะด้านส่วนมากมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการประเมินผลและรายงานผล หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอมีความคิดเห็นแตกต่างกับศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนความคาดหวังเมื่อทดสอบความแตกต่างแล้วจะเห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5.5 การอภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมที่ปฏิบัติและคาดหวังในการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ปรากฏว่ามีประเด็นที่สำคัญที่น่าสนใจแก่การนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1) ปัญหาในการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการนิเทศ และด้านการปฏิบัติการนิเทศมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการวางแผน และการประเมินผลรายงานผลมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ปัญหาด้านการวางแผนในการนิเทศการศึกษาถึงจะมีปัญหามาภาพรวมอยู่ในระดับ "น้อย" แต่จะพบว่าศึกษานิเทศก์ขาดการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้รับการนิเทศงบประมาณในการนิเทศการศึกษามากเกินไปพอมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาที่เกิดจากการวางแผน เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งเพราะว่าการดำเนินงานใด ๆ ก็ตามที่มีความสำเร็จสูง ย่อมมาจากผลการวางแผนที่ดีมีประสิทธิภาพ ถ้าศึกษานิเทศก์ไม่ให้ความสำคัญด้านการวางแผน การนิเทศการศึกษาแล้ว อาจเกิดผลเสียต่อการจัดการศึกษา ดังนั้นศึกษานิเทศก์ควรร่วมกันวางแผนร่วมกับผู้รับการนิเทศผู้เกี่ยวข้อง ด้วยการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้รับ

การนิเทศ และจัดงบประมาณให้เพียงพอต่อการนิเทศการศึกษาให้ชัดเจน ดำเนินการนิเทศตามแผน ติดตามผลการนิเทศอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ จึงจะส่งผลให้งานนิเทศการศึกษาด้านการวางแผนเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สัจด์ อุทรานันท์ (2530)

ปัญหาด้านการสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการนิเทศ ผลจากการวิจัยจะพบว่า สื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศไม่เพียงพอกับความต้องการมีปัญหายู่นานในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์ (2521) สัจด์ อุทรานันท์ (2530) พบว่าสื่อและเครื่องมือที่ใช้ไม่เพียงพอต่อความต้องการเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งในการนิเทศการศึกษา และทำงานด้านอื่นมีปัญหามาก คือ ปัญหาการวางแผนการใช้สื่อ ปัญหาการผลิตสื่อและเครื่องมือ และปัญหาศึกษานิเทศก์ไม่ใช้สื่อในการนิเทศการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอในการจัดทำสื่อ เครื่องมือในการนิเทศควรแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำสื่อและเครื่องมือในการนิเทศเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหา และเมื่อมีการประชุมควรนำเสนอให้หน่วยงานศึกษานิเทศก์ถือเป็นนโยบายในการพัฒนาการนิเทศของการศึกษา และพัฒนาศึกษานิเทศก์ให้ทำงานอย่างเต็มความสามารถ

ปัญหาด้านการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา จะพบว่า ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานธุรการมากเกินไปทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอในการนิเทศ มีปัญหายู่นานในระดับมาก ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วนิดา เลิศกลมกาญจน์ (2527) สัจด์ อุทรานันท์ (2530) ณรงค์ หิตโรกเมท (2533) จากผลการวิจัย พบว่าปัญหาในการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์คือจำนวนของศึกษานิเทศก์มีน้อยไม่เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่จึงเป็นเหตุให้ศึกษานิเทศก์ ไม่มีเวลาในการนิเทศ ไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่การนิเทศการศึกษามีน้อย ไม่เป็นตามเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งควรอย่างยิ่งที่จะได้รับการพิจารณาแต่งตั้งบุคลากรให้เพียงพอต่อการพัฒนาการศึกษา

ปัญหาด้านการประเมินผลรายงานผล ถึงจะมีปัญหาภาพรวมอยู่ในระดับ "น้อย" แต่จะพบว่างบประมาณด้านวัสดุอุปกรณ์และพาหนะเพื่อใช้ในการนิเทศไม่เพียงพอ ศึกษานิเทศก์ไม่ค่อยรายงานผลการนิเทศ ศึกษานิเทศก์ไม่ค่อยมีเวลาในการค้นคว้างานวิจัยใหม่ ๆ มีปัญหายู่นานในระดับมาก ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สัจด์ อุทรานันท์ (2530) ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์

(2521) ณรงค์ หิตโรเมท (2533) ผู้วิจัยเห็นว่างานการดำเนินงานนั้น สิ่งสำคัญที่จะขาดเสียไม่ได้ คือ เงิน หรืองบประมาณ ถ้าขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงานแล้ว จะทำให้เกิดปัญหาเป็นอย่างยิ่ง และยังส่งผลไปถึงเป้าหมายและความสำเร็จที่พึงประสงค์ได้ ดังนั้นปัญหาควรได้รับการพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงให้สอดคล้องกับการดำเนินงานของศึกษานิเทศก์ เพื่อให้การดำเนินงานการนิเทศมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3) การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ และตามกระบวนการนิเทศการศึกษาที่เป็นจริงและคาดหวังในการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ ตามความคิดเห็นของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน มีความคิดเห็นแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ในภาพรวมและรายด้านการประเมินผลและรายงานผล ส่วนด้านอื่นมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

(1) ผลจากการเปรียบเทียบพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละกลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ถ้าพิจารณาโดยภาพรวมแล้วมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ซึ่งการรวบรวมข้อมูลและสถิติของสถานศึกษาในอำเภอ/กิ่งอำเภอมีการปฏิบัติในระดับมาก ผู้วิจัยเห็นว่าศึกษานิเทศก์ให้ความสำคัญการรวบรวมข้อมูลทางสถิติทางการศึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขงานนิเทศการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนต่อไป ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของแสงอรุณ ส้าราณกุล (2531) พบว่า ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับปานกลางทุกด้าน

(2) ผลการเปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงกับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และกระบวนการนิเทศการศึกษาทุก ๆ ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 4 กลุ่ม และตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละกลุ่ม จะเห็นว่าพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงกับความคาดหวังมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เช่นเดียวกัน โดยค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังมีค่ามากกว่าพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าศึกษานิเทศก์เป็นผู้มีความสำคัญในการพัฒนาการศึกษา เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีเทคนิคในการประสานงานปฏิบัติงาน มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับของบุคคลและสังคมทั่วไป การปฏิบัติจริงของศึกษานิเทศก์นั้นอยู่ในระดับน้อย อาจเนื่องมาจาก ข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน ต้องเป็นไปตาม กฎ ระเบียบ

และนโยบาย ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จนไม่สามารถที่จะมีอิสระในการปฏิบัติจริงให้เป็นไปด้วยความคล่องตัว และความต้องการตามวัตถุประสงค์ได้ และอาจเนื่องมาจากการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ยังไม่ได้ตามเป้าหมายที่ผู้ตอบแบบสอบถามคาดหวังเอาไว้ นั่นก็เป็นความจริงในสิ่งที่คาดหวังนั้นย่อมมากกว่าการปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรทิพย์ วรรณภา (2524) ชิต ปาละรัตน์ (2529) และอำนาจ กลีบแก้ว (2526) ที่พบว่าศึกษานิเทศก์มีพฤติกรรมที่เป็นจริงและคาดหวังในการนิเทศการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีความคิดเห็นแตกต่างจาก ผลการวิจัยของ พันธราวุธ ศรีแก้ว (2532) และ นิทัศน์ สุนทรจิตรวิทย์ (2532) ที่พบว่าศึกษานิเทศก์มีพฤติกรรมที่เป็นจริงและความคาดหวังมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

(3) การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 4 กลุ่ม มีวิธีการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และกระบวนการนิเทศการศึกษา โดยพิจารณาภาพรวมและรายด้านการประเมินผลและรายงานผล จะเห็นว่า กลุ่มหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ กับศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ น่าจะเป็นผลมาจากหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ เป็นผู้บังคับบัญชาของศึกษานิเทศก์ จึงได้แสดงความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ได้เป็นอย่างดี และบางครั้งได้ร่วมกันปฏิบัติงานด้านการนิเทศในกลุ่มโรงเรียนและในสถานศึกษากับศึกษานิเทศก์ด้วย ดังนั้นจึงแสดงความคิดเห็นออกมาตามข้อเท็จจริง จึงทำให้ค่าเฉลี่ยออกมาต่ำและแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ ส่วนความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนนั้น ก็มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ "น้อย" เช่นกันอาจจะ เป็นเพราะว่าการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์นั้นยังไม่อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ และอาจจะเกรงใจที่จะตอบเป็นอย่างอื่น ผลจึงออกมาในลักษณะนี้ ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้มีเกณฑ์ปานกลางเอาไว้ เนื่องจากจะ เกิดกรณีที่ผู้ตอบแบบสอบถามตัดสินใจไม่ได้จะตอบเกณฑ์ปานกลางเสียเป็นจำนวนมาก จนไม่อาจจะชี้ชัดว่าการปฏิบัติงานควรได้รับการปรับปรุงหรือปฏิบัติตามที่เคยปฏิบัติ จึงเป็นผลเสียต่อการพัฒนาการศึกษาทางอ้อม ดังนั้นเมื่อพิจารณาผลการวิจัยจึงแสดงให้เห็นว่าการนิเทศศึกษานิเทศก์จะต้องปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นนั่นเอง สำหรับด้านอื่น ๆ ที่เหลือทั้ง 4 กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่าเฉลี่ยของแต่ละด้านอยู่ในระดับ "น้อย" ในส่วนนี้ศึกษานิเทศก์ควรต้องปรับปรุงแก้ไข

เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาตนเอง วิชาชีพ สังคมและประเทศชาติต่อไป

(4) สำหรับความคาดหวัง ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 4 กลุ่ม มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์นั้นมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในอันที่จะพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพทุก ขั้นตอน เพราะเนื่องจากการเป็นผู้นำเอาหลักการ ทฤษฎี เทคนิค และแนวทางที่วางแผนไว้มา ปฏิบัติให้เกิดผลดีและเป็นประโยชน์สูงสุด ดังสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ นอกจากจะมุ่งพัฒนาคน พัฒนางาน และยังพัฒนาตนด้วย ฉะนั้นความคาดหวังจึงย่อมมีค่าเฉลี่ยมากกว่า การปฏิบัติจริง เพราะ ความคาดหวังเป็นอุดมคติที่ต้องการให้ศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

(4.1) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศ ด้านสภาพ ปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ในการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ ที่ปฏิบัติจริง และ ความคาดหวัง ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละกลุ่ม จะเห็นว่าพฤติกรรมที่เป็นจริง มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากสภาพปัจจุบันปัญหาและความ ต้องการ ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย จึงทำให้ทุกกลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถามมีความเชื่อว่าเป็นเช่นนั้นจริง ผู้วิจัยเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ควรประเมินสภาพปัจจุบันปัญหา และ ความต้องการ ที่เป็นระบบมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ศึกษาหลักการ แนวคิด และวิธีการ วิชาชีพเครื่องมือการนิเทศการศึกษา ทำงานโดยยึดองค์คณะบุคคลพิจารณาด้วยความถูกต้องอย่าง จริงจัง จึงจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

(4.2) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศ ด้าน การวางแผนในการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ที่ปฏิบัติจริงและความคาดหวัง ตามความคิดเห็น ของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละกลุ่ม พฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัย สำคัญทางสถิติ ซึ่งทุกกลุ่มมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยให้คณะศึกษานิเทศก์ เป็นผู้กำหนด ซึ่งยึดแนวทางตามวัตถุประสงค์การนิเทศของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีความคิดเห็นมากเป็นอันดับแรก ซึ่งผู้วิจัย เห็นว่า การให้คณะศึกษานิเทศก์เป็นผู้กำหนด โดยเฉพาะโครงการนิเทศการศึกษาโดยยึดแนว

ทางตามวัตถุประสงค์การนิเทศของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เนื่องจากเป็นสิ่งสำคัญมากและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับศึกษานิเทศก์ เพราะถ้าโครงการไหนที่มีประโยชน์ การนิเทศการศึกษาย่อมประสบผลสำเร็จ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ กัลยา รัตนศิริ (2532) ที่พบว่า การวางแผนโครงการนิเทศการศึกษาของหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดใช้ประชุมชี้แจงเกณฑ์กับหลักเกณฑ์ วิธีการ เป้าหมายในการนิเทศการศึกษา

(4.3) การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศ ด้านการสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการนิเทศการศึกษา พบว่า พฤติกรรมที่เป็นจริงมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับ "น้อย" ผลจากการวิจัย สื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการนิเทศการศึกษาที่เหมาะสม มีความสำคัญต่อการนิเทศและเป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้การนิเทศการศึกษามีประสิทธิภาพประสบความสำเร็จ เพราะฉะนั้น ผู้ปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาจำเป็นต้องสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสถานการณ์ของการนิเทศแต่ละครั้ง สำหรับเครื่องมือการนิเทศการศึกษาที่ใช้สำหรับตรวจสอบคุณภาพการศึกษาที่ใช้นามากคือ แบบทดสอบความรู้ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530) ที่เน้นการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาให้ได้รับประโยชน์สูงสุดผู้นิเทศการศึกษาจำเป็นต้องมีความสามารถในการสร้างการใช้สื่อและเครื่องมือการนิเทศการศึกษามีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย

(4.4) การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศ ด้านการปฏิบัติการนิเทศการศึกษามีผลการวิจัยเห็นว่า พฤติกรรมที่ปฏิบัติจริง มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ผู้วิจัยเห็นว่าในการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา บางครั้งดำเนินการไปแล้วก็เกิดผลสำเร็จสามารถปรับปรุงการเรียนการสอนได้ แต่บางครั้งเมื่อดำเนินการไปแล้ว ก็ยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการ หรือเทคนิคการนิเทศการศึกษา ซึ่งมีความสำคัญมากในที่นี้ คือการเยี่ยมชั้นเรียน ซึ่งกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามได้ มีความคิดเห็นว่าศึกษานิเทศก์ระดับอำเภอในจังหวัดอุดรธานี ได้ปฏิบัติงานด้านการเยี่ยมชั้นเรียนเป็นอย่างดี อาจเป็นเพราะว่าการเยี่ยมชั้นเรียนนั้นจะเห็นสภาพที่เป็นจริงตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่ครูประสบอยู่เพื่อร่วมมือกับครูหาทางปรับปรุงแก้ไข ให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นนั่นเอง ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของ ทนงศักดิ์ สุพร

(2531) แสงอรุณ สารานุกรม (2531) ศึกษาพื้นที่ที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

(4.5) การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่ปฏิบัติ ตามกระบวนการนิเทศ ด้าน

การประเมินผล และรายงานผล พบว่าพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริง มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ผลการวิจัยพบว่า การประเมินผล การนิเทศการศึกษา กำหนดระยะเวลาในการประเมินโครงการนิเทศการศึกษาส่วนมากจะประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการ จึงเป็นการประเมินผลที่จะต้องใช้เวลารอบคอบ เพราะเป็นการตรวจสอบการปฏิบัติงานได้ตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับวิธีการประเมินผลสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ สภาพแวดล้อม เพื่อเป็นข้อมูล และเป็นแนวทางวินิจฉัยการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ซึ่งแตกต่างผลการวิจัยของ กัลยา รัตนศรี (2532) พบว่าวัตถุประสงค์ของการประเมินผลส่วนมากใช้ในการปรับปรุงคุณภาพ

5.6 ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากข้อเสนอแนะครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการพฤติกรรม การปฏิบัติงานด้านการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ดังนี้

1) ผลจากการวิจัยพบว่า ขาดการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้รับการนิเทศ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ควรให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติงานด้านนี้มากขึ้น เพราะเป็นแนวทางในการนำไปปรับปรุงแก้ไขงานการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

2) ผลจากการวิจัยพบว่า สื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศการศึกษามีเพียงพอกับความต้องการควรมีการวางแผนการใช้สื่อและเครื่องมือ และจัดตั้งคณะกรรมการผลิตสื่อและเครื่องมือในการนิเทศโดยเฉพาะ เพื่อบริการแก่อำเภอและโรงเรียนนอกจากนั้นควรจัดงบประมาณให้เหมาะสมตามความจำเป็นด้วย

3) ผลจากการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์มีงานธุรการมากเกินไป ทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอในการนิเทศ ทำให้ศึกษานิเทศก์ไม่ค่อยปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และภารกิจ และทำงานได้ไม่ต่อเนื่อง ดังนั้น สบช. ควรกำหนดอัตรากำลังของศึกษานิเทศก์ให้เพียงพอต่อสัดส่วน และสัมพันธ์กับจำนวนของโรงเรียน และกลุ่มโรงเรียนควรมีให้ศึกษานิเทศก์มีเวลาในการนิเทศโรงเรียน

มากขึ้น

4) ผลจากการวิจัยพบว่าศึกษานิเทศก์เป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และตามกระบวนการนิเทศการศึกษาที่เป็นจริงอยู่ในระดับน้อยเท่านั้น ซึ่งไม่น่าเพียงพอ เพราะบทบาทหน้าที่และการปฏิบัติภารกิจของสำนักงานคณะกรรมการประณศึกษาแห่งชาติกำหนด จะต้องนิเทศการศึกษาแก่โรงเรียนประถมศึกษาโดยตรง ดังนั้นศึกษานิเทศก์ควรมีเป้าหมายในการดำเนินงานการนิเทศการศึกษา โดยไม่ยึดตนเองเป็นหลัก ควรสร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ให้คำแนะนำปรึกษา ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องและช่วยผู้รับการนิเทศ เติมความสามารถ ซึ่งจะเป็นโอกาสส่งเสริมและพัฒนาการสอน และส่งผลดีไปยังนักเรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลัก และเป็นเป้าหมายสุดท้ายที่เป็นผลผลิตจากการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์นั่นเอง

5.7 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

- 1) ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ กับ การพัฒนาบุคลากรในการนิเทศการศึกษา ที่มีผลต่อการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์
- 2) ควรศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการนิเทศการศึกษาตามบทบาทหน้าที่และตามกระบวนการนิเทศศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษา
- 3) ควรศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการนิเทศโรงเรียนประถมศึกษา